

Tussen Rijn en Lek 1971 1 : tijdschrift voor de geschiedenis van het gebied tussen Kromme Rijn en Lek

<https://hdl.handle.net/1874/9704>

TUSSEN RIJN EN LEK
TIJDSCHRIFT VOOR DE GESCHIEDENIS VAN HET
GEBIED TUSSEN KROMME RIJN EN LEK

5e jaargang

nr. 1

maart/april 1971

Redactie-commissie:

A. Graafhuis, Utrecht; P.M. Heijmink Liesert, Schalkwijk;
L.M.J. de Keyzer, Houten; J.Th.M. Oostendorp, Bunnik;
G.M. Staal, Odijk; W. Thoomes, Houten.

Redactie-adres:

P.M. Heijmink Liesert, Jhr. Ramweg 45, Schalkwijk

Eindredactie:

A. Graafhuis, Utrecht.

Inhoud van dit blad:

1. Wandelingen door Oud-Utrecht (stad)
Verslag lezing H.W.J. Volmuller (23-11-1970)
2. Promotie van voorzitter drs. C. Dekker (2-3-1971)
3. Middeleeuwse Noordnederlandse beeldhouwkunst
Verslag lezing dr. D.P.R.A. Bouvy (11-3-1971)
4. Publicaties van leden
J.H.E. Reeskamp, De Elektrische Tram in en om Utrecht

Lidmaatschap: f 10,- per jaar

Postrekening nr. 214585 t.n.v. Raiffeisenbank Houten,
t.g.v. rekening Historische Kring.

In de 1e helft van de 12e eeuw, in welke tijd Utrecht zijn stadsrechten bevestigd zag, werden de 3 stadsdelen Trecht, Springwijk en Stathe door een ommuring tot een geheel verenigd. In de 13e eeuw werd de burcht ontmanteld. Gunstig gelegen aan de Rijn ontwikkelde Utrecht zich, als raakpunt van de Duitse en Scandinavische handel enerzijds en de Vlaamse handel anderzijds, tot een belangrijke handelsplaats. In de 11e en 12e eeuw werd de St.Maarten of Dom gebouwd.

Mogelijk heeft de wijk Stathe de naam Neder-Trecht of Uut-Trecht gekregen, omdat het stroomafwaarts t.o.v. het oude Trecht gelegen was. Deze naam is dan door de andere wijken overgenomen.

Utrecht telde 5 kapittelkerken (Dom, Oud-Munster, St.Jan, St. Marie en St.Pieter) met de daarbij behorende immuniteiten.

In de 13e eeuw was Utrecht het toneel van hevige twisten tussen de Lichtenbergers en de Lockhorsten, resp. aanhangers van de geslachten Lichtenberg en Lockhorst.

Na de 13e eeuw trad verval in door de Ommelandvaart met grotere, zeewaardige schepen (die Utrecht meden) en door de concurrentie van Dordrecht.

Ondertussen hadden de patriciërs gepoogd zich meer zelfstandigheid te verschaffen t.o.v. de bisschop, die in het algemeen de gilden (Utrecht telde 21 gilden) bevorderde om een tegenwicht te hebben. In 1304 vond een omwenteling plaats die de gilden lange tijd de macht gaf. Deze verschuiving was vooral een gevolg van de commerciële achteruitgang, die ernstige verzwakking van het patriciaat impliceerde.

De + 1130 ommuurde stad, werd van de 12e tot de 19e eeuw niet uitgelegd: een stagnatie die uniek is in de historie van de grote Nederlandse steden.

Ten slotte bleek de uitsluiting der aanzienlijke burgers van het stadsbestuur niet vol te houden, zodat het lidmaatschap der gilden voor hun werd opengesteld. De gilden waren nl. tevens kiescollege en hadden tenslotte meer een politiek dan een economisch karakter.

Utrecht was in de Middeleeuwen een belangrijke stad. Het was de zetel van de bisschop en deze ontving steun van de keizer van het Duitse Rijk, omdat hij als leenman betrouwbaarder was dan graven en hertogen. Hij kon nl. geen wettige nakomelingen hebben en dus kon het leen niet erfelijk worden. Dit was bij de wereldlijke leenmannen wel het geval. Ik herinner aan de graven van Holland, die zich van hun leenheer, de Duitse keizer, niets meer aantrokken.

Maar na het Concordaat van Worms (1122), dat de Investituurstrijd beëindigde, werd de bisschop niet meer door de keizer gekozen, maar door het kapittel der kanunniken. Het gevolg was, dat de vorsten van de streek door bedreiging en/of omkoperij invloed kregen op de keuze van de bisschop door de kapittels. In Utrecht betekende dat, dat de bisschopskeuze onder invloed van de graven van Holland en de hertogen van Gelder kwam te staan. De keizer had er nu geen belang meer bij de bisschop te steunen. En zo ging Utrecht, dat in de Middeleeuwen het middelpunt van de Nederlandse gewesten was geweest, in betekenis achteruit.

Hierbij speelde bovendien een rol de opkomst van Holland, dat door zijn ligging aan de riviermonden en aan de zee tenslotte het belangrijkste gewest van de Nederlanden werd. Toch is Utrecht tot de 14e/15e eeuw een zeer belangrijke stad gebleven en wist de bisschop zijn invloed voor een groot deel te handhaven.

In 1528 nam Karl V de macht over in Utrecht en liet in 1528/29 de dwangburcht Vredenburg bouwen, waarna Utrecht bijna een halve eeuw rustig bleef.

Ook in Utrecht woedde de Beeldenstorm, ook al t.g.v. de slechte economische toestanden, die in de stad heersten. Utrecht hield in de Tachtigjarige Oorlog de Spaanse zijde, maar na de Pacificatie van Gent (1576) kon de stad zich aan het Habsburgse absolutisme onttrekken. In 1577 werd het kasteel Vredenburg afgebroken.

Daarna manifesteerde de strijd tussen kleinburgerdom en patriciaat zich vooral als de tegenstelling tussen calvinisme en libertinisme. Leicester, die te Utrecht resideerde, steunde op de strenge calvinistische stroming om de macht van de Hollandse regenten te breken. Na Leicesters vertrek kreeg Utrecht weer een patricisch, op Oldenbarnevelt georiënteerd stadsbestuur. Dit bleek vooral tijdens de twisten gedurende het Twaalfjarig Bestand. In 1618 verzette Maurits de wet, maar conserveerde de aristocratische inslag van het stadsbestuur.

In 1636 werd de Universiteit gesticht.

In 1650 verving de Raad bij het begin van het 1e Stadhouderloze tijdperk, de stadhouderlijke "electie" door coöptatie.

Utrecht had van 1672-1673 een Franse bezetting, waarna Willem III de wet zodanig verzette, dat hij voortaan op een gewillig bestuurscollege kon rekenen. De kleinburgerij had toen de illusie van stadhouderlijke steun tegen de regenten-aristocratie opgegeven.

In 1674 werd Utrecht geteisterd door een cycloon, die het middenschip van de Dom verwoestte, de torens van de Pieterskerk en van de Janskerk zwaar beschadigde (zodat zij moesten worden afgebroken), de spits van de Jacobitoren vernielde, terwijl het dak van de Buurkerk instortte.

Tijdens de volksbewegingen van 1747-48 hield Utrecht zich kalm, vergeleken bij andere steden, waar de Oranjes nog wel enthousiasme wekten.

In de 2e helft van de 18e eeuw was Utrecht een van de bolwerken van de Patriotten o.l.v. de advocaat Quint Ondaatje.

Op 17 januari 1795 trokken de Fransen Utrecht binnen; in 1807 werd de stad residentie van koning Lodewijk Napoleon. Op 28 november 1813 trokken de Kozakken Utrecht binnen (lange tijd gevierd als "Kozakkendag").

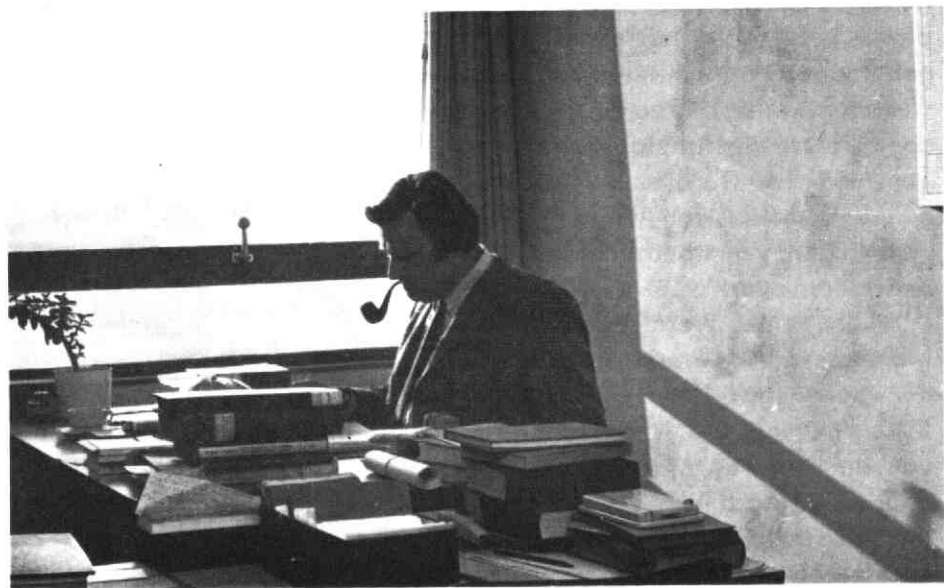
De economische stagnatie maakte in de 2e helft van de 19e eeuw plaats voor de gestadige ontplooiing der stad, vooral na de tot standkoming van behoorlijke spoorwegverbindingen

en de aanleg van het Merwedekanaal. De groei van de stad werd pas mogelijk na de ontmanteling in 1830. Door de bekende tuinarchitect Zocher werden langs de singels op de plaats van de wallen plantsoenen aangelegd. De industrie begon zich te ontwikkelen (metaalnijverheid, sigarenfabrieken, steenbakkerijen). Daarnaast werd Utrecht een ambtenarenstad door de aanwezigheid van de hoofdbureau's der Staatsspoorwegen. In 1917 werd er de Nederlandse Jaarbeurs gevestigd. Na de 1e Wereldoorlog werden nieuwe woonkwartieren aangelegd waar tegenover stond, dat de binnenstad het aanzijn kreeg van een zakenkwartier.

In de 2e Wereldoorlog bleef Utrecht vrijwel ongeschonden. Na deze oorlog vond de uitbreiding gestadig voortgang (o.a. de woonwijken Kanaleneiland en Overvecht).

Litteratuur. N.v.d. Monde, *Geschiedenis en Oudheidk. beschr. van de pleinen, straten enz. der stad Utrecht* (3 dln., 1844-46). J.C. Overvoord en J.G.Ch. Joosting, *De gilden van Utrecht tot 1528* (2 dln., 1896-97). S. Muller Fzn., *Schetsen uit de Middeleeuwen* (I, 1900; II, 1914); idem, *Oud-Utrechtsche vertellingen* (1904); idem, *De Dom van Utrecht* (1906); idem, *Oude huizen te Utrecht* (1911). H.J. Broers-C.W. Wagenaar, *Utrecht, Hist. wandelingen* (2e dr., 1908). D.A. Felix, *Het op-roer te Utrecht in 1610* (1919). A. v. Hulzen, *Utrecht in 1566 en '67* (1932). S.C.J. Jesserun-ten Dam Ham, *Utrecht in 1672 en '73* (1934). G.W. Kernkamp e.a., *De Utrechtse Universiteit 1636-1936* (2 dln., 1936). G.A. Evers, *Utrecht als koninklijke residentie* (1941); idem, *Utrechtse overleveringen uit de Middeleeuwen* (1941). E.H. ter Kuile, *De Dom van Utrecht* (2e dr., 1944). J. Vijlbrief, *Van Anti-aristocratie tot democratie. Een bijdrage tot de politieke en sociale gesch. der stad Utrecht* (1950). A. v. Hulzen, *Utrecht* (1962). A. Graafhuis, *Utrecht in de 18e eeuw* (1965); idem, *Utrecht, stad, mensen, en momenten* (1963). J.E.A. Struick, *Utrecht door de eeuwen heen* (1968). De Vereniging Oud-Utrecht geeft sedert 1924 een Jaarboekje en sedert 1926 een Maandblad uit.

Promotie van voorzitter drs.C.Dekker

Laat ik maar met de deur in huis vallen. De promotie van onze voorzitter op 2 maart jl. in de Lutherse kerk te Amsterdam was een gebeurtenis, die op de vele toehoorders diepe indruk gemaakt heeft. Wie zijn proefschrift bekijkt en let op de wijze waarop drs. Dekker zijn studie verdedigde, kan niet verbaasd staan bij het oordeel van de faculteit, dat voor de promovendus zeer gunstig luidde. De mededeling dat onze voorzitter "cum laude" geslaagd was kwam niet als een verrassing; hij had het gewoon verdiend.

Namens alle leden van de historische Kring wil ik van de gelegenheid gebruik maken om dr. Dekker heel hartelijk geluk te wensen met het gereedkomen van zijn dissertatie en met de cum laude-promotie in Amsterdam. Iedere doctorandus zal zich zo'n afsluiting van zijn universitaire studie wensen.

Wanneer men bedenkt, dat dr. Dekker geboren werd in Wemeldinge, dan kan het niet toevallig zijn, dat hij zich jaren geleden is gaan bezighouden met het verre verleden van zijn geboortestreek en dat de resultaten van zijn onderzoek uitgroeiden tot het lijvige proefschrift over: "Zuid-Beveland". De heer Dekker heeft zo aan de hand van zijn bevindingen "de historische geografie en de instellingen van een Zeeuws eiland in de Middeleeuwen" behandeld. Algemeen is men echter van oordeel, dat zijn werk niet alleen bestemd zal zijn voor degenen, die zich in de Zeeuwse geschiedenis interesseren, maar ook van grote betekenis zal worden voor het onderzoek naar de kerkelijke-, rechtskundige- en waterstaatkundige geschiedenis van de Nederlands-Vlaamse kunstgebieden.

Maar hier is de promovendus zelf:

"Wij hebben gemeend dat ook voor Zeeland de tijd gekomen is om de middeleeuwse geschiedenis opnieuw aan een onderzoek te onderwerpen en de resultaten van een hernieuwde bronnenstudie te combineren met de bevindingen van de bodemkarterers. De resultaten van de bodemkartering zijn thans min of meer te overzien. Over een groot aantal belangrijke aangelegenheden heerst onder de bodemkundigen een communis opinio. De tijd dat bodemkundige studies en rapporten, die van groot belang waren voor onze kennis van de genese van het land in historische tijden, in een hoog tempo en met een grote regelmaat van de pers of stencilmachine rolden, schijnt bovendien enigszins voorbij te zijn. Niet dat de thans verschijnende rapporten geringer in aantal zijn dan vroeger, maar zij bevatten over het algemeen veel minder gegevens, die de historicus interesseren. Hoe ook hun kwaliteit in strikt bodemkundige zin gestegen kan zijn, de historicus kan het verlaten van de werkwijze van Edelman alleen maar betreuren. Het schijnt dan ook niet in de lijn van de verwachtingen te liggen dat de bodemkunde in de nabije

toekomst nog met opzienbarende ontdekkingen met betrekking tot de genese van Zeeland in de historische tijd voor de dag zal komen."

en even verder:

"Het heeft niet in onze bedoeling gelegen een volledige geschiedenis van Zuid-Beveland in de middeleeuwen te schrijven. Bepaalde aspecten, in het bijzonder de economische en sociale, komen nauwelijks aan de orde. Waar het ons in de eerste plaats om te doen is geweest, is een verband te leggen tussen de eigen aard van de Zeeuwse plattelandsinstellingen en de historisch-geografische ontwikkeling. Het werk valt dan ook in twee hoofdafdelingen uiteen: de delen I tot en met III behandelen in hoofdzaak de historische geografie, in zeer ruime zin opgevat, terwijl de delen IV tot en met VI het ontstaan en de ontwikkeling van de instellingen tot onderwerp hebben. In de eerste drie delen betreden wij herhaaldelijk het terrein van de bodemkunde, voor de meeste historici een nogal vreemd gebied. Bodemkundigen en fysisch-geografen, die dit werk in handen krijgen, zullen ongetwijfeld bepaalde exposé's - b.v. die over de vorming van het land - overbodig achten vanwege de algemene bekendheid in hun kringen. Niettemin scheen het ons toe met het oog op anderen, die minder vertrouwd zijn met deze materie, dat zij in een historische studie als de onderhavige niet mogen ontbreken." 1)

Ons tijdschrift leent zich niet voor een uitvoerige bespreking van een proefschrift als dat van dr. Dekker. Ik heb alleen maar op het belang van zijn studie willen wijzen en hoop bovendien, dat het door hem aangekondigde onderzoek naar het laat-middeleeuwse Wijk bij Duurstede t.z.t. ook in een publicatie zal

1) 2 citaten uit de inleiding op het proefschrift.

resulteren. Ik ben er zeker van, dat onze voorzitter in dat geval ons blad niet vergeten zal.

A. Graafhuis

MIDDELEEUWSE NOORDNEDERLANDSE BEELDHOUKUNST

Ten tijde van ontstaan van de belangrijke Franse tympanen weten wij het niet verder te brengen dan het tympaan van de abdij van Egmond. Het is tamelijk ruw werk, ontstaan onder Westfaalse invloed (omstreeks 1122). Petrus wordt vereerd door gravin Petronella van Holland en haar zoon, de latere graaf Dirk VI. De vier oxaal reliefs, voor enige jaren in de Pieterskerk te Utrecht gevonden, zijn daarentegen van zeer hoge kwaliteit. Het is dan ook werk uit het Maasgebied uit de tweede helft van de 12e eeuw.

Nog tegen het einde der 13e eeuw en het begin der 14e eeuw ontstaan tympanen als in Zwolle (Abraham met zielen op zijn schoot) en Kimsweerd (een mannekop met bladornamenten) terwijl Frankrijk reeds het hoogtepunt van de Gothiek achter de rug heeft.

De roerende sculptuur in de 13e eeuw is mager vertegenwoordigd: Mariabeelden te Bolsward, St. Odiliënberg en in het Aartsbisschoppelijk Museum te Utrecht, alle afkomstig uit het Maasgebied, dat in de 12e en 13e eeuw om zijn edelsmeedkunst beroemd was.

In de 12e en 13e eeuw staan de Noordelijke Nederlanden onder Westfaalse invloed voorzover het steensculptuur betreft, gehouwen uit rode of gele zandsteen. Langzamerhand wordt nu deze oostelijke invloed teruggedrongen ten gunste van die uit de Maasstreek (zwarte kalksteen). In het midden der 14e eeuw worden alleen nog de noord-oostelijke gewesten door Westfalen beheerst.

In de 14e eeuw ontstaan de Zuidnederlandse tombes voor Guy van Avesnes (+ 1317), Bouwdewijn van Sterckenborch, het echtpaar Van Arkel en de familie Van Amstel te IJsselstein. Armzalig steken hierbij af sculpturen in Friesland uit dezelfde tijd: oxaalfragmenten uit Wons, St. Maartensteen te Bolsward, de z.g. Lemmersteen en de grafplaat van de jongeling Eppo uit Rinsumageest. Aan roerende sculptuur zijn gespaard gebleven uit de 14e eeuw enkele witmarmeren Mariabeelden,

richting Frans-Vlaams, en een zittende Maria uit de Neder-
rijnse sfeer, bekend onder de naam O.L. Vrouw van Renkum.
De marmeren beelden zijn sterk Frans beïnvloed maar de
Maria van Renkum gaat terug op het Romaanse Sedes-
Sapientiae-type.

Na het midden der 14e eeuw begin van de periode der Inter-
nationale Stijl.

Met uitzondering van de noord-oostelijke gewesten worden de
Nederlanden door de nieuwe stroming beroerd. De nieuwe
stijl ontstond in Noord-Frankrijk en de Zuidelijke Nederlanden
uit de 14e eeuwse verstarrende Franse gothiek en verspreidde
zich over geheel West-Europa, Frankrijk, Noord-Italië, Zuid-
Duitsland, Bohemen en het Rijnland. Schakels in deze werve-
ling waren Avignon en Praag.

De stijlkenmerken zijn: een zachtvloeiende draperie met haar-
speldplooien, een lichtelijk doorbuigen als gevolg van een
overdreven toepassing van het systeem van de contrapost.

Goed voorbeeld: Apostelbeeld in Centraal Museum te Utrecht,
zandsteen, 2e helft 14e eeuw. Aan de ene zijde is het Apostel-
beeld verwant aan Apostelbeelden uit de Überwasserkirche,
Münster. Aan de andere zijde aan Maria van Calvarië te La
Gleize in België. Terecht dus sprake van internationale stijl.

Verder de oxaalfiguren uit de Walburgkerk te Groningen.

Madonna's uit Heumen en Herwen en Aerdt verwant aan
Franse ivoren beeldjes. Hoofs werk met een overdreven toe-
passing van het systeem der contrapost.

Tegen 1450 ontstaat een nieuwe stroming onder invloed van
schilders zoals Jan van Eyck, de Meester van Flémalle en
Rogier van der Weyden. Jan van Eyck schilderde op de buiten-
luiken van het Gentse altaar apostelbeelden en grisaille, waar
de tijdgenoot-beeldhouwer nog stellig niet aan toe was.

De vloeiende draperie loste zich op in vele kreukels en ge-
knakte plooien. Bij de vrouwen werd de gordel opgetrokken
tot onder de boezem; aan de boven- en onderzijde werden
min of meer verticale pijp-plooitjes gevormd terwijl de zware

rokken zich bolden. De mannen dragen de gordel om het middel, waarbij zich eveneens pijp-plooitjes vormden. Verder is het de fase van de hoornmuts en de kaproen. Voorbeeld van nieuwe stijl: Catharinabeeld uit Domplein, Utrecht; verder graven- en gravinnenbeeldjes van de vierschaar uit het vroegere Amsterdamse stadhuis; Catharinabeelden uit het Brigittinessenklooster te Coudewater en oxaalfragmenten uit de Dom te Utrecht, waarbij het Sluter-achtige beeldje van St. Paulus.

In de laatste kwart der 15e eeuw lost de z.g. intergewestelijke stroming zich op in enkele stijlrichtingen. Twee kernpunten vooral te onderscheiden: Stichts-Hollandse en Kleefs-Gelderse. Stichts-Hollandse richting. Een voorliefde voor huiselijke en intieme tafereeltjes. Meester van Joachim en Anna. Genoemd naar een groepje in het Rijksmuseum. Werkzaam omstreeks 1460-1470. Van zijn hand verder een groepje: Geboorte van Maria te Berlijn en de Madonna (coll. Stuyt) te 's Gravenhage. Voorliefde voor bontranden. Langgerekte gestalten, die aan werken van Dirk Bouts doen denken.

Adriaen van Wesel, werkzaam omstreeks 1470-1490. Bekend door zijn altaar voor de kapel van de Illustere O.L. Vrouwe-Broederschap in de St. Jan te 's Hertogenbosch, voltooid in 1477. In 1488-1489 van geschilderde luiken voorzien door Hieronymus Bosch. Pas in 1508 werd het gepolychromeerd. Tot zijn omgeving behoort het groepje van de H. Familie in het Aartsbisschoppelijk Museum (familietafereeltje). In het begin der 16e eeuw moet de groep zijn ontstaan, waarvan nog slechts een monumentale vrouwenkop rest, mogelijk een werk uit het voortgezette atelier van Van Wesel. Utrecht is verder de stad waar veel votiefreliëfs en schoorsteenfriezen vervaardigd werden. Zo ook in het atelier, waar de vrouwenkop ontstond. Verwant aan de kop zijn aldus de Mariafiguren op een tweetal kanunnik-reliëfs en een schoorsteenfries uit een huis van het echtpaar Jacob van Asch en Maria van Vianen (beiden overleden in 1531).

Typerend voor Utrecht is het weergeven van Mariafiguren ten halven lijve, aan de onderzijde door een maansikkel afgesloten.

Slechts een zeer klein aantal beeldhouwwerken kan in Holland gelocaliseerd worden: Bewening (Rijksmuseum, A'dam) verwant aan de Bewening van Geertgen tot St. Jans.

Een Beweningsgroep in Museum Boymans (invloed van Geertgen tot St. Jans, b.v. de gesluierde vrouw met eivormig hoofd).

Verrijzenis van Christus (Rijksmuseum) verwant aan de Meester der Virgo inter Virgines.

Tenslotte twee Anna-te-Drieëngroepjes (genrestukjes).

Gelre. Haarden van activiteit vooral te zoeken in de streek Arnhem-Nijmegen-Emmerik-Kleef. Ruige haar- en baardbehandling en een afgeplat, ascetisch gelaatstype. Voetstukken veelhoekig- en vaak naar binnen gezwenkt.

De mantel wordt vaak op één der schouders teruggeslagen en vormt daar een aparte plooi, een z.g. terugslagplooi. De houding van het beeld is gemanireerd door een wiegende stand, veelal met gekruiste benen. Grote voorliefde voor een netwerk van aders op handen en benen.

Hoogtepunt: Christoffelbeeld uit Oud-Zevenaar (Aartsbisschoppelijk Museum), Mariabeeld in Rijksmuseum en omstreeks 1520-30 een Maria Magdalenabeeld (Aartsbisschoppelijk Museum).

St. Paulusbeeld uit Gendringen (Aartsbisschoppelijk Museum).

Gestyleerde baard- en haarbehandling. Ascetisch type, terugslagplooi. Geaderde hand, ingezwenkt voetstuk, riem.

St. Rochusbeeld uit Oud-Zevenaar (Aartsb. Museum).

Mariabeeld van een Marianum (Aartsb. Museum). Terugslagplooi, danspas, riem.

In het begin der 16e eeuw moet bijna elke kerk overladen zijn geweest, met retabels, votiefreliëfs en losse beelden van broederschappen, gilden en aanzienlijken. Van al die bonte

kleureffecten is slechts weinig over. De meeste beelden, die gespaard bleven, verloren hun kleuren doordat men in de 19e eeuw het blanke hout prefereerde.

Hoe beeldhouwde men? Op het tot rechthoekige vormen gehouwen blok werden aan drie zijden de contouren van het onderwerp geschetst. Vervolgens werd van drie zijden het in pinnen geklemde stuk uitgebeiteld. Het beeldhouwwerk, dat op die wijze nimmer geheel van het oorspronkelijke blok los kwam, werd vervolgens door een schilder gepolychromeerd: eerst een p ate van krijt en lijm, vervolgens een rode bolus (menie) en daarna de beschildering.

dr. D.P.R.A. Bouvy

Publicaties van leden

De redactie stelt zich voor om in ons tijdschrift op bescheiden wijze aandacht te besteden aan publicaties, die leden van onze historische kring hebben verzorgd. Mocht U in deze rubriek een plaatsje wensen, dan is toezending van het door U geschreven artikel aan het redactie-adres voldoende.

De rij wordt geopend met het boekje in de reeks Tram en Tramlijnen: De Elektrische Tram in en om Utrecht, dat door ons lid Jan Reeskamp werd geschreven. Het rijk geïllustreerde boekje kost slechts f 7,90 en verscheen medio 1970 bij de uitgeverij Wijt te Rotterdam. De uitgevers achten de verschijning van een boekje over dit onderwerp actueel, omdat "Utrecht zich opmaakt opnieuw tramstad te worden, zij het dat de stadstram in de oude vorm nooit zal terugkeren". Reeskamp behandelt allereerst in kort bestek de geschiedenis van de Gemeentetram Utrecht (vanaf 1902) en het aan deze maatschappij behorende materiële. Zelfs is een historisch overzicht van de tramlijnen in de stad (van 1906 - 1938) toegevoegd. Vervolgens komt de geschiedenis van de N.B.M. aan de orde, de lijn Utrecht - Zeist wordt besproken, alles op dezelfde wijze als de G.T.U., dus compleet met de historie van het wagenpark en "lijnoverzichten". Ook de tramlijnen Amersfoort - Zeist - Arnhem zijn in het boek van de heer Reeskamp te vinden. Alles bijeen een publicatie vol informatie, zeker de moeite van het aanschaffen waard.

A.G.